

DOI 10.31558/2307-2318.2024.4.6

УДК 332.45:338.48(477)

JELClassification: G10, O00

Поліщук О.Т.,

к.е.н., доцент кафедри підприємництва, корпоративної та просторової економіки,
Донецький національний університет ім. В. Стуса

ORCID: 0000-0002-2903-1885

o.polishchuk@donnu.edu.ua

Поліщук О.А.,

к.е.н., доцент кафедри підприємництва, корпоративної та просторової економіки,
Донецький національний університет ім. В. Стуса

ORCID: 0000-0002-5758-4399

isepi@ukr.net

ПЕРСПЕКТИВИ ІНВЕСТИВАННЯ В УКРАЇНІ: ВИКЛИКИ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА МОЖЛИВОСТІ ВІДНОВЛЕННЯ

У статті досліджується роль інвестицій у економіці та суспільстві, систематизовані проблеми, які стримували залучення іноземних інвестицій, визначені найбільш постраждали сектори економіки України, встановлені негативні фактори які вплинули на промисловість України, вивчена зміна пріоритетів та поведінка інвесторів після 2022 року, визначені перспективні для інвестування сектори економіки України. Обґрунтовано можливості, що виникають у процесі відновлення країни, зокрема інвестиції в інфраструктурні проекти, енергетичний сектор, агропромисловий комплекс та інноваційні технології. Висвітлено роль міжнародної підтримки, державних програм стимулювання та реформ для створення сприятливого інвестиційного середовища.

Ключові слова: інвестиції, Україна, війна, відновлення, економіка, інфраструктура, ризики, можливості.

Рис. – 3, Табл. – 2, Літ. – 9.

Polishchuk O.T.,

PhD in Economics, Associate Professor at the Department of Entrepreneurship, Corporate, and
Spatial Economics,

Vasyl' Stus Donetsk National University

ORCID: 0000-0002-2903-1885

o.polishchuk@donnu.edu.ua

Polishchuk O.A.,

PhD in Economics, Associate Professor at the Department of Entrepreneurship, Corporate, and
Spatial Economics,

Vasyl' Stus Donetsk National University

ORCID: 0000-0002-5758-4399

isepi@ukr.net

PROSPECTS FOR INVESTMENT IN UKRAINE: CHALLENGES DURING WAR AND OPPORTUNITIES FOR RECOVERY

The article explores the role of investments in the economy and society, systematically examines the challenges impeding foreign investment inflows, identifies the sectors of Ukraine's economy most impacted by the war, and highlights the adverse factors affecting the country's industries. It also analyzes shifts in investors' priorities and behaviors after 2022 and identifies the sectors of the Ukrainian economy with the highest potential for investment.

Furthermore, the article underscores the opportunities emerging during the country's recovery process, including investments in infrastructure projects, the energy sector, the agro-industrial complex, and innovative technologies. The importance of international support, government incentive programs, and reforms in fostering a favorable investment climate is also emphasized.

Keywords: *investments, Ukraine, war, recovery, economy, infrastructure, risks, opportunities.*

Постановка проблеми. У сучасних умовах війни, що триває, економічна ситуація в Україні зазнала значних трансформацій, які вплинули на інвестиційний клімат. Військові дії, руйнування інфраструктури та нестабільність політичної ситуації створили серйозні виклики для інвесторів, які традиційно оцінюють ризики та можливості. Проблема полягає в тому, що, незважаючи на важкі умови, Україна має значний потенціал для відновлення, що може стати привабливим для інвестицій. Однак для того, щоб реалізувати цей потенціал, необхідно подолати численні бар'єри: від фізичних руйнувань до правових та економічних викликів. Крім того, важливим є розуміння того, які саме сектори економіки є найбільш перспективними для інвестування в умовах післявоєнного відновлення. Визначення можливостей, що виникають у контексті глобальних економічних тенденцій, також є ключовим аспектом для успішного залучення інвестицій.

Загальна постановка проблеми полягає в тому, щоб комплексно проаналізувати сучасний стан інвестиційного клімату в Україні на тлі військової агресії росії. Дослідження має визначити основні виклики, які постають перед інвесторами, та оцінити потенційні можливості для відновлення економіки країни після закінчення бойових дій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню питань інвестиційної привабливості присвячені науково-практичні роботи І. Бланка, А.Гайдуцького, М. Бутка, І. Вахович, О. Гаврилюка, С. Герасименка, З. Герасимчук, С. Іщук, О. Кириленка. Однак багато проблем теоретичного та практичного характеру у сфері перспектив інвестування під час воєнного стану залишаються невирішеними, що зумовлює потребу в проведенні додаткових наукових пошуків. Слід зазначити, що у вітчизняній економічній літературі бракує ґрунтовних науково-практичних розробок щодо впливу війни на різні сектори української економіки, інструментів фінансової підтримки які можуть бути використані для залучення інвестицій, забезпечення балансу між швидким відновленням та довгостроковим стабільним розвитком економіки. Таким чином, постановка проблеми дослідження спрямована на всебічний аналіз складних процесів, пов'язаних з інвестуванням в Україну в умовах війни та повоєнного відновлення.

Метою дослідження є висвітлення особливостей інвестиційного процесу в умовах збройного конфлікту та розробка рекомендації, актуальних для сучасних українських реалій.

Виклад основного матеріалу. Повномасштабне вторгнення росії в Україну суттєво вплинуло на економічну ситуацію в країні, зокрема на інвестиційний клімат. Руйнування інфраструктури, перебої з енергопостачанням, нестабільність валютного курсу та підвищення ризиків для бізнесу створили серйозні перешкоди для залучення інвестицій. Проте, разом із труднощами, виникають і нові можливості для відновлення та розвитку економіки України.

Як відомо інвестиції це – бажане явище, оскільки це ресурси, які вкладаються в розвиток бізнесу, інфраструктури та інших сфер. Вони створюють нові робочі місця, підвищують рівень життя і загалом зміцнюють економіку країни. Крім того, інвестори часто приносять з собою нові технології, які можуть допомогти модернізувати українські підприємства та галузі (рис. 1). Таким чином, інвестиції є важливим елементом економічного розвитку та соціального прогресу, роблячи їх бажаними як для країн, так і для інвесторів.

До початку війни в 2022 році Україна демонструвала поступове зростання інвестицій, зокрема в таких секторах, як інформаційні технології, агропромисловий комплекс та енергетика.

Залучення іноземних інвестицій: В Україні спостерігався активний приплив іноземних інвестицій, особливо з Європи та США, що підтверджувалося успішними приватизаційними проектами та реформами в бізнес-середовищі.

Виділимо наступні сектори зростання:

1. IT-сектор: Україна стала одним із центрів IT-індустрії в Східній Європі, зростання якого забезпечило значні інвестиції.

2. Агропромисловий комплекс: Завдяки родючим землям Україна залучала інвестиції в сільське господарство.

3. Енергетика: Відновлювальні джерела енергії та енергоефективність стали пріоритетними напрямками для інвестицій [5].

За даними Національного банку України обсяг прямих іноземних інвестицій[1] в економіку України (залишків) станом на 31.12.2022 року становив 50 986,7 млн дол.

Рисунок 1 – Роль інвестицій у економіці та суспільстві

Станом на 31.12.2022 найвагоміші обсяги прямих інвестицій (залишків) були спрямовані до підприємств промисловості – 41,9% та установ та організацій, що здійснюють оптову та роздрібну торгівлю, ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів – 16,3%. До основних країн-інвесторів належать Кіпр – 33,1%, Нідерланди – 19,5%, Швейцарія – 5,1%, Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії – 4,8%, Німеччина – 4,97%, Австрія – 3,2%, Люксембург – 2,5% і Франція – 2,2% [6].

Таблиця 1 – Прямі іноземні інвестиції в Україні в 2022 р. (млн. дол.)

2022	ППІ в Україну		ППІ з України		Сальдо	
I кв.	-470	-946	107	-78	-577	-298.3%
II кв.	260	730	-26	-133	+286	-149.6%
III кв.	410	150	78	104	+332	16.1%
IV кв.	476	66	185	107	+291	-12.3%
за рік	1152		529		+623	

До початку повномасштабної війни Україна стикалася з низкою системних проблем, які стримували залучення іноземних інвестицій. Серед основних викликів можна виділити наступні:

1. Системні проблеми – такі як корупція, недосконале законодавство, недостатня прозорість, недостатність кваліфікованих кадрів, нерозвинена інфраструктура.

Одним з найгостріших проблем була і залишається корупція на всіх рівнях влади, що створювала непередбачуваність бізнес-клімату та відлякувала інвесторів. Також законодавство України часто було нечітким, суперечливим і піддавалося частим змінам, що ускладнювало ведення бізнесу та збільшувало ризики для інвесторів. Слабка судова система, неефективність правоохоронних органів і політичне втручання у судову систему створювали додаткові бар'єри для інвесторів. Відсутність повної та достовірної інформації про стан економіки, підприємств і ринків ускладнювала прийняття інвестиційних рішень. Занадто складна і тривала процедура реєстрації бізнесу, отримання дозволів та ліцензій відлякувала малих і середніх інвесторів. Часті зміни уряду, партій та ідеологів створювали непевність щодо майбутнього економічної політики країни. Дефіцит фахівців з необхідними компетенціями ускладнював розвиток високотехнологічних галузей. Застаріла транспортна, енергетична та комунальна інфраструктура підвищувала витрати на виробництво і знижувала конкурентоспроможність українських товарів.

2. Секторальні проблеми – низька конкурентоспроможність, тіньова економіка. Застарілі технології, низька продуктивність праці та недостатній доступ до фінансування стримували розвиток багатьох секторів. Велика частка тіньової економіки зменшувала податкові надходження до бюджету і створювала нерівні умови конкуренції для легального бізнесу. Недостатня інтеграція в глобальні ланцюжки вартості – українські підприємства мали обмежений доступ до міжнародних ринків.

3. Політичні ризики – війна з росією, внутрішньополітична нестабільність. Постійні загрози з боку росії створювали геополітичні ризики і відлякували інвесторів. Часті зміни влади, протести і соціальна напруженість дестабілізували ситуацію в країні.

4. Соціальні та культурні фактори – низька фінансова грамотність, культурні бар'єри. Відсутність розуміння інвестиційних практик серед населення ускладнювала залучення інвестицій. Різні бізнес-культури могли створювати труднощі в комунікації між інвесторами та місцевими підприємствами.

Таким чином до 2022 року Україна стикалася з численними викликами у залученні іноземних інвестицій, які негативно впливали на інвестиційний клімат. Вирішення цих проблем було критично важливим для створення сприятливих умов для інвестування та економічного зростання у майбутньому. Повномасштабна війна, розпочата Росією у 2022 році, значно посилила всі ці проблеми і створила нові виклики для української економіки. Війна призвела до суттєвого зменшення обсягу інвестицій (табл. 2).

Після повномасштабного вторгнення Росії в Україну у 2022 році багато іноземних компаній зіткнулися з непростим вибором: продовжувати працювати на ринку, який зазнав руйнувань і нестабільності, чи ж піти, зазнаючи значних фінансових втрат.

Фактори, які вплинули на рішення компаній:

1. Репутаційні ризики: Асоціація з російським ринком, на якому компанія продовжувала працювати, могла негативно вплинути на її імідж.

Таблиця 2 – Прямі іноземні інвестиції в Україні з 2014 по 2024 рр. (млн. дол.)

	ПІІ в Україну		ПІІ з України		Сальдо	
2014	410	-4089	111	-309	+299	-92.7%
2015	-458	-868	-51	-162	-407	-236.1%
2016	3810	4268	16	67	+3794	-1032.2%
2017	3692	-118	8	-8	+3684	-2.9%
2018	4455	763	-5	-13	+4460	21.1%
2019	5860	1405	648	653	+5212	16.9%
2020	-868	-6728	82	-566	-950	-118.2%
2021	6687	7555	-198	-280	+6885	-824.7%
2022	1152	-5535	529	727	+623	-91.0%
2023	4247	3095	42	-487	+4205	575.0%
2024	2960	-1287	-97	-139	+3057	-27.3%

2. Санкції: Західні санкції створювали перешкоди для ведення бізнесу в рф.

3. Логістичні проблеми: Руйнування інфраструктури, перебої з постачанням та інші логістичні труднощі ускладнювали роботу компаній в Україні.

4. Безпека співробітників: Загроза життю та здоров'ю працівників змушувала компанії евакуювати своїх співробітників або тимчасово призупиняти діяльність.

Після початку війни в Україні в лютому 2022 року багато іноземних компаній призупинили свою діяльність або вийшли з ринку. Ось кілька з них: McDonald's (компанія призупинила роботу своїх ресторанів в Україні, хоча згодом оголосила про плани повернення); Coca-Cola (призупинила виробництво та продаж своєї продукції в Україні); PepsiCo (призупинила свою діяльність, хоча частина операцій залишалася активною); IKEA (закрила свої магазини в Україні та призупинила відкриття нових); Nestlé (зупинила певні види діяльності, хоча й продовжила постачання основних продуктів харчування); Danone (призупинила виробництво в Україні, але продовжує підтримувати своїх працівників); BP (оголосила про вихід з бізнесу в Росії і призупинила деякі свої операції в Україні); Renault (зупинила виробництво автомобілів в Україні).

Найбільш постраждалими секторами економіки при цьому стали промисловість, будівельна галузь, роздрібна торгівля та банківський сектор. Розглянемо кожен сектор більш детально.

Промисловість. Промисловість України зазнала значних втрат через військові дії, що призвели до руйнування виробництв, зупинки діяльності та зменшення обсягів виробництва. Основні причини, чому постраждала галузь промисловості в Україні [3, с.3011-315]:

– Безпосередні руйнування. Багато підприємств були пошкоджені або повністю зруйновані внаслідок обстрілів та бойових дій. Особливо постраждали промислові об'єкти, розташовані в зоні активних бойових дій.

– Перебої з енергопостачанням: Російські обстріли енергетичної інфраструктури призвели до масштабних відключень електроенергії, що паралізувало роботу багатьох підприємств.

– Логістичні проблеми: Руйнування доріг, мостів та інших транспортних споруд ускладнило доставку сировини та готової продукції. Мінування територій також створювало додаткові перешкоди для логістики.

– Дефіцит робочої сили: Частина працівників була змушена евакуюватися з небезпечних районів, що призвело до дефіциту кваліфікованих кадрів на підприємствах.

– Зменшення попиту на продукцію: Війна призвела до зниження купівельної спроможності населення та скорочення виробництва, що негативно вплинуло на попит на промислову продукцію.

– Санкції та обмеження експорту: Санкції, введені проти росії, ускладнили експорт української продукції на деякі ринки.

Усе це, призвело до важких наслідків для промисловості (рис. 2).

Будівництво. Повномасштабна війна росії проти України завдала значних збитків будівельній галузі. Ось основні причини цього:

– Безпосередні руйнування. Масована руйнація житлових будинків, інфраструктури та промислових об'єктів: Внаслідок ракетних обстрілів, бомбардувань та бойових дій було зруйновано велику кількість житлових будинків, шкіл, лікарень, мостів, доріг та інших інфраструктурних об'єктів. Це призвело до значного скорочення обсягів будівельних робіт.

– Мінування територій. Багато територій, особливо в прифронтових зонах, заміновані. Це створює значні труднощі для проведення будівельних робіт та робить їх небезпечними для виконавців.

– Логістичні проблеми. Руйнування транспортної інфраструктури: Пошкодження доріг, мостів, залізничних колій ускладнило доставку будівельних матеріалів та обладнання на будівельні майданчики.

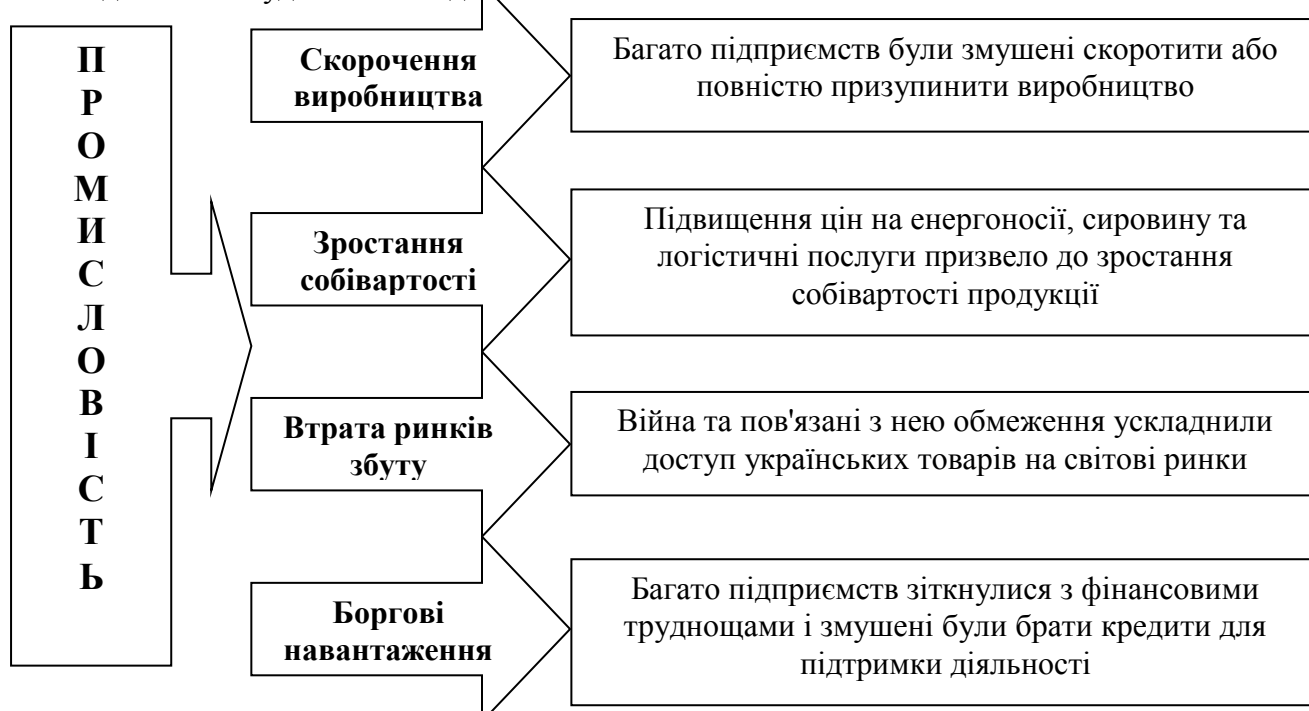

Рисунок 2 – Негативні фактори які вплинули на промисловість України після 2022 року

– Зростання вартості логістики. Через пошкодження інфраструктури та збільшення ризиків під час транспортування значно зросли витрати на доставку будівельних матеріалів.

– Дефіцит палива. Обмеження постачання палива призвело до подорожчання та дефіциту палива для будівельної техніки.

– Фінансові труднощі. Зменшення інвестицій: Інвестори стали обережнішими через нестабільну ситуацію в країні, що призвело до зменшення інвестицій у будівництво.

– Зростання вартості будівельних матеріалів: Внаслідок логістичних проблем та дефіциту деяких матеріалів їх вартість значно зросла.

– Скрутне фінансове становище підприємств: Багато будівельних компаній зіткнулися з фінансовими труднощами через зменшення обсягів роботи та зростання витрат.

– Нестача робочої сили, мобілізація, еміграція: Частина будівельників була мобілізована до ЗСУ, виїхала за кордон.

- Небажання працювати в умовах війни: Багато людей не хочуть працювати на будовах через ризик обстрілів та інших небезпек.
- Юридичні та регуляторні проблеми. Зміни у законодавстві: Часті зміни у будівельному законодавстві ускладнюють процес отримання дозволів та погоджень.
- Невизначеність щодо майбутнього: Непевність щодо подальшого розвитку подій стримує інвесторів від прийняття довгострокових рішень.
- Зміна попиту на житло. Масова міграція: Внутрішня міграція населення призвела до зміни попиту на житло в різних регіонах країни.
- Зменшення купівельної спроможності населення: Війна призвела до зниження доходів населення, що зменшило попит на житло [4, с.62-64].

Ці фактори в сукупності призвели до значного скорочення обсягів будівництва в Україні та ускладнили відновлення зруйнованої інфраструктури.

Роздрібна торгівля. Війна в Україні мала також значний негативний вплив й на роздрібну торгівлю. Основні причини цього (рис. 3):

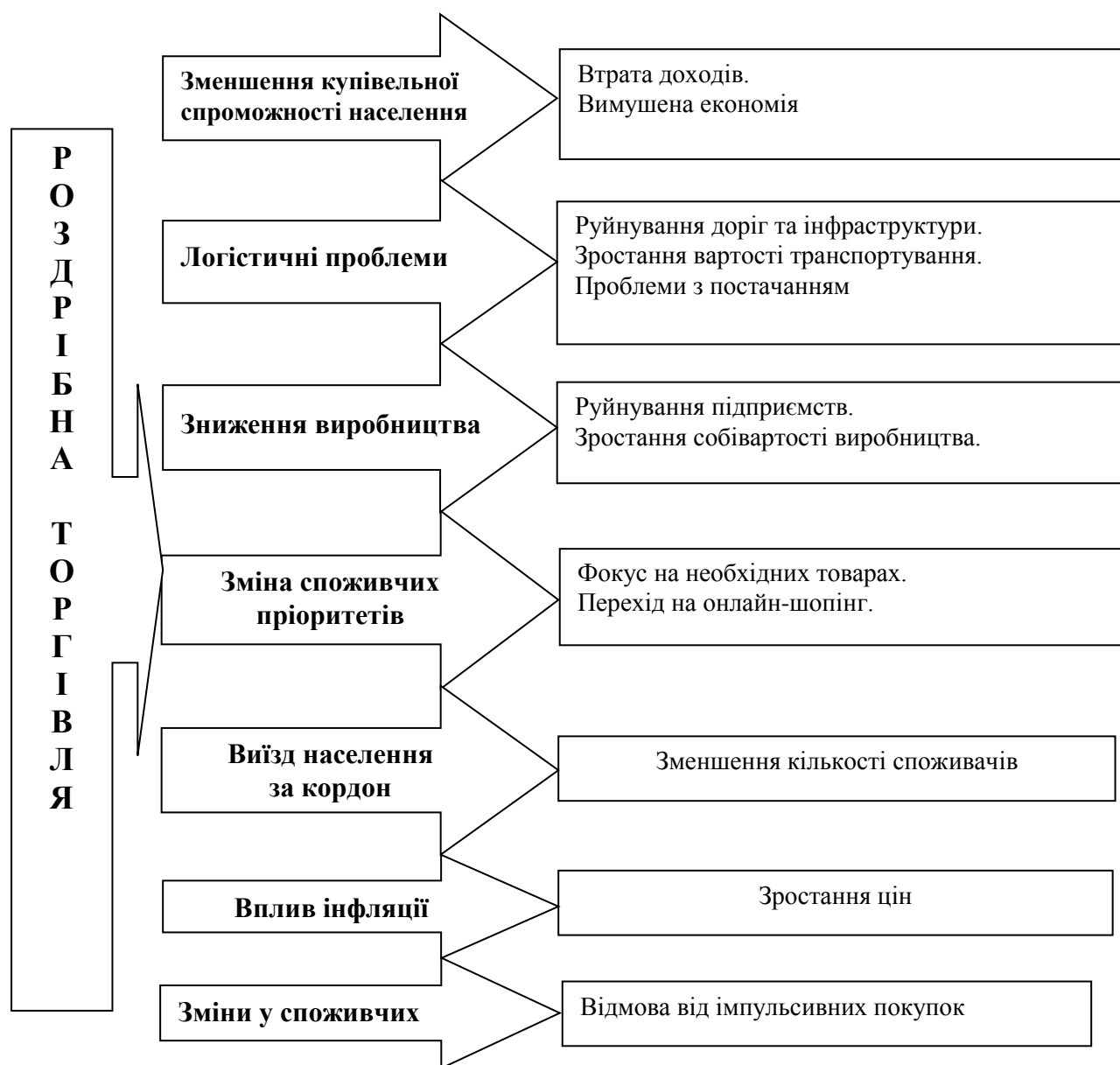

Рисунок 3 – Негативні фактори які вплинули на роздрібну торгівлю України після 2022 року

- Зменшення купівельної спроможності населення. Втрата доходів: Багато

українців втратили роботу або зазнали зменшення доходів, що призвело до скорочення витрат на споживання.

– Вимушена економія: Через невизначеність та необхідність накопичувати кошти на випадок непередбачених ситуацій, люди стали економити на покупках.

– Логістичні проблеми. Руйнування доріг та інфраструктури: Пошкодження доріг, мостів та інших транспортних споруд ускладнило доставку товарів до магазинів. Зростання вартості транспортування: Через логістичні труднощі та дефіцит палива значно зросли витрати на доставку товарів. Проблеми з постачанням: Багато постачальників призупинили свою діяльність або зіткнулися з труднощами у виробництві та доставці товарів.

– Зниження виробництва. Руйнування підприємств: Багато виробничих підприємств були пошкоджені або зруйновані внаслідок бойових дій, що призвело до дефіциту деяких товарів. Зростання собівартості виробництва: Підвищення цін на енергоносії, сировину та логістичні послуги збільшило собівартість виробництва, що, в свою чергу, призвело до зростання цін на товари.

– Зміна споживчих пріоритетів. Фокус на необхідних товарах: Споживачі стали більше купувати продуктів харчування, ліків та товарів першої необхідності, зменшивши витрати на інші категорії товарів. Перехід на онлайн-шопінг: Через ризики пов'язані з візитом до магазинів, багато людей перейшли на онлайн-шопінг.

– Виїзд населення за кордон. Зменшення кількості споживачів: Значна частина населення виїхала за кордон, що призвело до зменшення кількості потенційних покупців.

– Вплив інфляції. Зростання цін: Інфляція, спричинена війною, призвела до значного зростання цін на товари та послуги, що знизило купівельну спроможність населення.

– Зміни у споживчих звичках. Відмова від імпульсивних покупок: Через нестабільність та економічну невизначеність люди стали більш обережними у своїх покупках та відмовилися від імпульсивних витрат.

Всі ці фактори в сукупності призвели до значного скорочення обсягів роздрібною торгівлі в Україні.

Банківський сектор. Повномасштабне вторгнення росії в Україну завдало значних збитків також банківському сектору. Ось основні причини цього:

– Безпосередні наслідки бойових дій. Руйнування відділень: Багато банківських відділень, особливо в прифронтових зонах, були пошкоджені або повністю зруйновані внаслідок обстрілів. Перебої в енергопостачанні: Часті відключення електроенергії ускладнювали роботу банківських систем та обслуговування клієнтів. Проблеми з інтернетом та зв'язком: Перебої зі зв'язком ускладнювали здійснення банківських операцій онлайн.

– Зміни в економіці. Зниження економічної активності: Війна призвела до значного скорочення економічної активності, що негативно вплинуло на прибутковість банків. Зростання безробіття: Збільшення безробіття призвело до зростання кількості прострочених кредитів. Інфляція: Війна спричинила значне зростання інфляції, що здевальвувало заощадження клієнтів та ускладнило управління банками своїми активами.

– Зміни у поведінці клієнтів. Збільшення попиту на готівку: Через нестабільність та побоювання щодо безпеки банківської системи, люди стали більше знімати готівку зі своїх рахунків. Зменшення активності на депозитах: Багато людей вилучили свої заощадження з депозитів через низькі ставки та нестабільність. Зростання попиту на кредити: Деякі клієнти потребували кредитів для покриття непередбачених витрат, пов'язаних з війною.

– Регуляторні зміни. Обмеження на валютні операції: Національний банк України ввів ряд обмежень на валютні операції для стабілізації фінансового ринку. Зміни у правилах кредитування: Були внесені зміни до правил кредитування для підтримки боржників, які постраждали від війни.

– Геополітичні ризики. Санкції, введені проти росії, ускладнили міжнародні розрахунки для українських банків. Репутаційні ризики: Асоціація з російським ринком могла негативно вплинути на репутацію деяких банків.

Незважаючи на всі труднощі, українська банківська система виявилася досить стійкою. Завдяки оперативним діям Національного банку та зусиллям самих банків, фінансова система країни продовжувала функціонувати, забезпечуючи необхідні послуги населенню та бізнесу.

Війна в Україні суттєво вплинула на інвестиційний клімат, змінивши пріоритети та поведінку інвесторів. Коротко розглянемо зміни, які відбулися після 2022 року:

1. Зросли обережності та ризики. Війна стала одним з неочікуваних ризиків, що змусило інвесторів переглядати свої стратегії та більш обережно підходити до інвестицій. До цих пір ситуація в Україні залишається нестабільною, що створює високий рівень невизначеності та ускладнює прогнозування. Усе це призвело до зростання інфляції, що безумовно впливає на вартість активів та прибутковість інвестицій.

2. Змінились пріоритети. Інвестори почали усе більше звертати увагу на безпеку своїх інвестицій та прагнуть мінімізувати ризики. Але, незважаючи на ризики, деякі інвестори бачать в Україні довгострокові перспективи та готові вкладати кошти в проекти з високим потенціалом зростання. Все більше інвесторів звертають увагу на соціальну відповідальність бізнесу та прагнуть підтримувати компанії, які позитивно впливають на суспільство, екологію, тощо.

3. Поява нових можливостей. Після закінчення війни Україна потребуватиме значних інвестицій для відновлення інфраструктури та економіки, що створить нові можливості для інвесторів.

Наприклад – війна підштовхнула Україну до активнішого розвитку зеленої енергетики, що є перспективним напрямком для інвестицій. Російська агресія наочно продемонструвала залежність України від енергоносіїв з Росії. Це стало потужним стимулом для пошуку альтернативних джерел енергії та зменшення залежності від імпорту. Масовані обстріли енергетичної інфраструктури України продемонстрували вразливість традиційних енергосистем. Розвиток відновлюваних джерел енергії, таких як сонячна та вітрова енергетика, дозволить створити більш стійку енергетичну систему. Усе це – підсилює розуміння важливості екологічної безпеки та необхідності переходу до більш чистої енергетики. Розвиток зеленої енергетики сприятиме зменшенню викидів парникових газів та поліпшенню екологічної ситуації в країні. Це відкриває нові можливості для залучення інвестицій у розвиток відновлюваних джерел енергії.

Інший чудовий приклад – цифрова трансформація в Україні. Це відкрило нові можливості для інвестицій у технологічні компанії. Війна застала швидко приймати рішення та координувати дії на усіх рівнях. Цифрові інструменти дозволили швидко обмінюватися інформацією, координувати дії різних підрозділів та приймати зважені рішення в умовах воєнного стану. Завдяки цифровим технологіям, українська влада змогла продовжувати свою роботу навіть у складних умовах, надаючи необхідні послуги населенню онлайн. Крім того, цифровізація державних послуг дозволила зменшити корупцію та бюрократію, підвищивши довіру громадян до державних органів. Також це дозволило більш ефективно координувати міжнародну допомогу та мобілізувати ресурси для відновлення країни.

Війна стимулювала розвиток нових технологій, таких як дрони, системи розпізнавання облич та інші, що можуть бути використані як у військових, так і в цивільних цілях. Населення почало опановувати нові цифрові навички, що позитивно вплинуло на подальший розвиток цифрової економіки [7].

Наведемо конкретні приклади цифрової трансформації в Україні під час війни:

– Дія. Цифрова Україна (єДокументи, єПідпис, єМалятко, єВорог). Ця платформа продовжила розвиватися, надаючи доступ до державних послуг онлайн, включаючи отримання паспортів, реєстрацію бізнесу та подачу заявок на соціальні виплати. Це

зменшило потребу в особистих візитах до державних установ.

– United24: Це платформа для збору коштів на підтримку ЗСУ та гуманітарної допомоги, де громадяни та іноземці можуть робити донати на різні проекти.

– DroneUA: Використання дронів для моніторингу ситуації на фронті, доставки вантажів та забезпечення розвідки. Це сприяло підвищенню ефективності військових операцій.

– «Резерв+» та «Оберіг» – це сучасні цифрові інструменти, розроблені Міністерством оборони України для ефективної взаємодії з військовозобов'язаними, призовниками та резервістами. Вони спрощують багато процесів, роблячи їх більш прозорими та доступними для громадян.

– ПриватБанк та Monobank. Мобільні банківські додатки, які дозволяють здійснювати фінансові операції онлайн. Клієнти можуть проводити платежі, переводити та отримувати кредити без відвідування відділень.

– Help Ukraine. За допомогою цифрових інструментів було організовано евакуацію мільйонів людей з небезпечних районів.

– Логістика (Nova Poshta, Logistyka, CargoX, Укрзалізниця, та ін). Цифрові платформи дозволили оптимізувати логістичні процеси, забезпечуючи доставку гуманітарної допомоги та військових вантажів.

– Telemed. Платформи для телемедицини, що забезпечують дистанційний доступ до медичних консультацій. Пацієнти змогли отримувати медичну допомогу від лікарів, не виходячи з дому.

– Help Ukraine. Платформа для координації гуманітарної допомоги, яка з'єднує людей, що потребують допомоги, з тими, хто її надає. Громадяни можуть легко знайти ресурси та допомогу у своїх регіонах.

– Мобільний зв'язок. Оператори мобільного зв'язку впровадили нові технології для забезпечення зв'язку в умовах війни. Розширення покриття та швидкості інтернету, що дозволяє підтримувати комунікацію в кризових ситуаціях.

– Розвиток e-commerce. Продовження роботи онлайн-магазинів і платформ для продажу товарів. Багато підприємств адаптувалися до онлайн-продажів, що дозволило їм зберегти бізнес під час війни.

4. Селективність інвестицій – це обережний та виважений підхід до вибору об'єктів для інвестування. Це означає, що інвестор ретельно аналізує кожен варіант, враховуючи безліч факторів. Інвестори стали більш вибірковими у виборі секторів економіки для інвестування, віддаючи перевагу стабільним та менш ризикованим галузям. Кожен інвестор почав розробляти свою індивідуальну інвестиційну стратегію, враховуючи свої цілі та рівень ризику.

5. Роль держави. Створення сприятливого інвестиційного клімату. Держава повинна створити сприятливі умови для інвестування, забезпечити прозорість та захист прав інвесторів. Потрібно підтримувати інвестиції в пріоритетні сектори економіки, такі як енергетика, інфраструктура та технології.

Після 2022 року інтереси інвесторів в Україні зазнали значних змін через військові дії. Зменшення загального інтересу до інвестицій у традиційні сектори супроводжувалося зміщенням акцентів на інфраструктурні проекти, оборонні технології та соціальні програми. Інвестори почали шукати нові форми інвестування і звертати увагу на підтримку з боку міжнародних організацій.

Відзначимо, що в умовах воєнного стану інвестиційна привабливість економіки України зазнала значних трансформацій [8, с.41-43]:

1. Зростання державної підтримки. Уряд України активно впроваджує програми підтримки бізнесу, зокрема через податкові пільги та фінансування стратегічних проектів.

2. Залучення міжнародної допомоги. Збільшення обсягів фінансової допомоги від міжнародних організацій та країн-партнерів. Це включає як гранти, так і кредитні ресурси.

3. Диверсифікація інвестицій. Інвестори починають розглядати нові сектори, такі

як ІТ, агробізнес, відновлювальна енергетика, що стають менш залежними від традиційних галузей.

4. Оцінка ризиків. Зростання уваги до управління ризиками, включаючи політичні, економічні та військові ризики, що впливають на інвестиційні рішення.

5. Фокус на відновлення інфраструктури. Інвестиції в відновлення та модернізацію інфраструктури, що є критично важливим для економічного зростання після війни.

6. Зміна іноземної політики. Підвищення інтересу до співпраці з країнами, які підтримують Україну в конфлікті, включаючи ЄС та США.

7. Технологічні інновації. Зростання попиту на технологічні рішення для забезпечення безпеки та ефективності бізнес-процесів.

8. Соціальні інвестиції. Зростання значення соціальної відповідальності бізнесу та інвестицій у соціальні проекти, що допомагають відновленню країни.

Далі розглянемо можливості для інвестування та повоєнного відновлення України.

Війна в Україні, на жаль, завдала значної шкоди економіці країни. Однак, попри всі виклики, Україна має величезний потенціал для відновлення та розвитку. На нашу думку, після перемоги країна стане привабливим місцем для інвестицій завдяки ряду факторів[1]:

Великий внутрішній ринок: Україна має населення понад 40 мільйонів осіб, що забезпечує великий внутрішній ринок для товарів і послуг.

Вигідне географічне положення: Україна розташована на перехресті важливих торговельних шляхів, що забезпечує доступ до великих європейських і азіатських ринків.

Кваліфікована робоча сила: Українці мають високий рівень освіти і готові до роботи в різних сферах.

Підтримка міжнародної спільноти: Багато країн і міжнародних організацій готові надавати фінансову та технічну допомогу у відновленні України.

Перспективні сектори економіки: Україна має значний потенціал у таких секторах, як аграрний сектор, ІТ, енергетика, машинобудування та ін.

Висновки. Інвестиційний клімат в Україні на сьогоднішній день стикається з безліччю викликів, зокрема через війну та економічну нестабільність. Проте, можливості відновлення та розвитку, зокрема в інфраструктурі та інноваційних технологіях, можуть стати новими перспективами для інвесторів. Успішна реалізація цих можливостей вимагатиме спільних зусиль уряду, бізнесу та міжнародних партнерів.

Інвестиції в Україну після війни можуть бути спрямовані на такі сектори:

1. Інфраструктура: Відновлення доріг, мостів, залізниць, енергетичної системи, житлового фонду.

2. Промисловість: Розвиток машинобудування, металургії, хімічної промисловості, агропромислового комплексу.

3. ІТ-сектор: Розширення ІТ-інфраструктури, створення нових ІТ-компаній.

4. Енергетика: Перехід на відновлювані джерела енергії, енергоефективність.

5. Сільське господарство: Модернізація сільського господарства, розвиток переробної промисловості.

Аналіз інвестиційної діяльності в Україні до і під час війни показує, що війна суттєво вплинула на інвестиційний клімат, призвела до скорочення інвестицій і зміни в пріоритетах інвесторів. Однак після завершення конфлікту Україні відкриються нові можливості для відновлення та розвитку, що потребуватиме інвестицій у різні сектори економіки.

Війна в Україні створила серйозні виклики для інвестиційного клімату, проте відкрила нові можливості для відновлення та розвитку. Для залучення інвестицій необхідно створити сприятливі умови для бізнесу, забезпечити безпеку інвестицій, розробити ефективні механізми державно-приватного партнерства та просувати інвестиційний потенціал України на міжнародній арені.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Індекс інвестиційної привабливості України [2023]. URL: <https://inventure.com.ua/uk/analytics/investments/indeks-investicijnoyi-privablivosti-ukrayini-2023> (дата звернення 04.11.2024).
2. Індексний рейтинг інвестиційної привабливості країн. URL: <http://www.rational.ru/ratings/world-raitings/index-raiting/> (дата звернення 05.11.2024).
3. Логоша Р.В., Поліщук О.А. Стан та проблеми функціонування ринку м'яса в Україні в умовах воєнного стану та поствоєнного відновлення. *Наука і техніка сьогодні: журнал*. 2023. № 13(27) 2023. С.301-318.
4. Логоша Р.В., Поліщук О.А., Дяченко М.В. Напрями активізації інвестиційної діяльності в сфері сільського господарства в умовах воєнного стану й поствоєнного відновлення. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2023. №12 (271). С. 57-65.
5. Офіційний сайт Інвестиційного порталу України. URL: <https://inventure.com.ua/> (дата звернення 08.11.2024).
6. Офіційний сайт Міністерства економіки України. URL: <https://me.gov.ua/> (дата звернення 08.11.2024).
7. Поліщук О.А. Інвестиційна привабливість венчурної індустрії України. *Фінанси, облік, банки*. 2018. С. №2 (23) 2018. С. 45-54.
8. Поліщук О.А. Інвестиційна привабливість регіону в умовах фінансової децентралізації. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2019. Випуск 27. С. 40-43.

REFERENCES

1. Indeks investytsiinoi pryvablyvosti Ukrainy [2023]. URL: <https://inventure.com.ua/uk/analytics/investments/indeks-investicijnoyi-privablivosti-ukrayini-2023> (accessed 04.11.2024).
2. Indeksnyi reitynh investytsiinoi pryvablyvosti krain. URL: <http://www.rational.ru/ratings/world-raitings/index-raiting/> (data zvernennia 05.11.2024).
3. Lohosha R.V., Polishchuk O.A. Stan ta problemy funktsionuvannia rynku miasa v Ukraini v umovakh voiennoho stanu ta postvoiennoho vidnovlennia. *Nauka i tekhnika s'ohodni: zhurnal*. 2023. № 13(27) 2023. S. 301-318.
4. Lohosha R.V., Polishchuk O.A., Diachenko M.V. Napriamy aktyvizatsii investytsiinoi diialnosti v sferi silskoho hospodarstva v umovakh voiennoho stanu y postvoiennoho vidnovlennia. *Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini*. 2023. №12 (271). S. 57-65.
5. Ofitsiynyi sait Investytsiinoho portalu Ukrainy. URL: <https://inventure.com.ua/> (accessed 08.11.2024).
6. Ofitsiynyi sait Ministerstva ekonomiky Ukrainy. URL: <https://me.gov.ua/> (accessed 08.11.2024).
7. Polishchuk O.A. Investytsiina pryvablyvist' venchurnoi industrii Ukrainy. *Finansy, oblik, banky*. 2018. S. №2 (23) 2018. S. 45-54.
8. Polishchuk O.A. Investytsiina pryvablyvist' rehionu v umovakh finansovoi detsentralizatsii. *Naukovyi visnyk Uzhhorods'koho natsional'noho universytetu. Serii: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo*. 2019. Vypusk